

De Strandplevier heeft geen rust

Tot in de jaren tachtig bezetten strandplevieren in heel Nederland razendsnel geschikte broedgebieden, zoals een echte pionier betaamt. Nu gebeurt dat alleen nog in de delta. Als het broedsucces niet snel structureel verbetert, raken de strandplevieren 'op'. Rust is de sleutel.

Van het bekende rijtje plevieren – kleine, bontbek- en strandplevier – heeft de strandplevier de langste poten. Hij is actief en rent tijdens het foerageren op de kenmerkende plevierenwijze sneller, maar ook langere stukjes, dan kleine plevier en bontbekplevier vóórdat hij zijn prooi pakt. In getijdengebieden bestaat het voedsel veelal uit kleine schelpdieren en krabben, kreeftjes, garnalen, slakjes en wormen. In de broedtijd, vooral in het binnenland, bestaat het menu vaak uit insecten die op of boven de grond leven, zoals zandloopkevers. De strandplevier is een zouttolerante en warme minnende soort, die qua verspreiding bijna kosmopolitisch is, maar in Noordwest-Europa beperkt tot de kusten van de Noordzee en de Waddenzee. In Nederland broedt nog geen 5% van de West-Europese populatie. In Amerika komt de zeer nauw verwante *Snowy Plover* voor, die voorheen werd beschouwd als ondersoort van de strandplevier.

Verdwenen bij de eerste vegetatie
De strandplevier kennen we vooral als een 'zoute steltloper'. Een bewoner van zeer open, kaal en zandig terrein, zoals stran-

den, jonge duinen, zoute inlagen, kwelders en schorren: gebieden die onder invloed

staan van de dynamiek van de zee. Hier ontstaan en verdwijnen broedgebieden door die dynamiek, respectievelijk de successie van de vegetatie. In het recente verleden broedden ze ook op opgespoten terreinen in overwegend zoete gebieden, zoals langs het IJsselmeer, in Flevoland en in het Westelijk Havengebied. Zo broedden in de jaren tachtig nog tientallen paren bij de Stichtse Brug (NH). Typisch voor die tijd was dat, zodra

ergens geschikt broedgebied ontstond, er strandplevieren opdoken als broedvogel: vaak in hogere dichtheden en meer kolonievormend dan bontbekplevier. Een pionier pur sang dus. Kenmerk van deze gebieden is dat ze snel ongeschikt worden door successie van de vegetatie; de strandplevier ruimt dan het veld, als kleine en bontbekplevier – beide veel toleranter voor vegetatie – het nog een tijd uithouden. Soms bezetten strandplevieren zelfs glooiende taluds, zoals van de Afsluitdijk.

Systematische terugloop in aantal

De aantallen strandplevieren in Nederland nemen al lange tijd af en de soort lijkt daarom niet van de Rode Lijst te branden. In het midden van de jaren zeventig broedden er nog 900 paar in ons land, maar daarna is het aantal gestaag afgenomen tot 180 - 210 paar in de laatste paar jaar. Sinds 2008 is de afname gestopt en blijft het aantal stabiel;

de strandplevier parten. De paar honderd kilometer strand in Nederland is geschikt als habitat, maar door strandplevieren al lange tijd geleden opgegeven als broedgebied, vanwege chronisch gebrek aan rust. De laatste strandplevieren van Texel werden in 2010 verstoord door een badgast die op de uitgestrekte strandvlakte van De Hors zijn parasol uitgerekend in het nest van een strandplevier plantte. Voor honden gaan strandplevieren overigens nog eerder de lucht in dan voor wandelaars.

De effecten van verstoring zijn in meerdere studies duidelijk aangetoond: sterke verlaging van het broedsucces, tot compleet ongeschikt worden van het broedgebied waardoor vestiging uitblijft. Helaas is van gewenning voor verstoring bij strandplevieren geen sprake, intengendeel; onderzoek wijst uit dat toenemende verstoring leidt tot toenemende verstoringsgevoeligheid. Overigens lijden niet alleen broedende strandple-

plaatsen last van predatie, van zowel zoogdieren (ratten, katten, vossen) als vogels (kraaien, meeuwen, roofvogels). Het is een belangrijk neveneffect van de voortschrijdende en verruigende vegetatie, met name op de hogere en drogere delen van zandplaten en schorren, en het veranderen van het omringende landschap: van open kustvlakte naar een meer besloten landschap.

Door al deze factoren is het broedsucces van de strandplevier structureel te laag. Er komen eenvoudig te weinig jongen groot om de populatie in stand te houden. Voor Noord-Nederland is dit nu heel precair; er is geen gezonde bronpopulatie in de buurlanden Duitsland en Denemarken. Wellicht is ook het gat in de verspreiding tussen Noord- en Zuidwest-Nederland, waar de populatie ook niet bepaald floreert, te groot.

2010 en 2011 lieten zelfs een voorzichtig herstel zien. Die komt geheel voor rekening van de delta, waar 90% van de Nederlandse populatie huist. In het Waddengebied is de soort bijna verdwenen, met zowel in 2010 als 2011 een schamele elf paar. Ook in de Duitse Waddenzee, en recent in Denemarken, verliest de strandplevier snel terrein. Dit uit zich bovendien in een sterke afname van doortrekkende strandplevieren, omdat er ten oosten en noorden van het Waddengebied geen populatie strandplevieren van betekenis voorkomt.

Ongemeen gevoelig voor verstoring

Er zijn maar weinig soorten vogels waarvan de oorzaken van de achteruitgang zo duidelijk zijn als bij de strandplevier. Habitatverlies, verstoring en predatie spelen

vieren onder verstoring van recreanten, ook foeragerende strandplevieren hebben er last van.

Successie en predatie

In het resterende bolwerk, de delta, is het ook geen pais en vree voor de strandplevier. Gebrek aan dynamiek in de afgedamde zearmen van de Delta zorgt ervoor dat veel broedhabitat ongeschikt raakt door de oprukkende vegetatie. Deze is alleen tegen te gaan door intensieve beheermaatregelen, zoals handmatig verwijderen van de vegetatie of het opbrengen van schelpen. Een hoog winterpeil om de vegetatie kwijt te raken is tamelijk effectief maar op slechts een enkele plaats mogelijk. Recent wordt geëxperimenteerd met het opbrengen van zout (zie pagina 17) om de vegetatie te doden. Naast verstoring hebben strandplevieren op veel

Nog is alles niet verloren

Bescherming van strandplevieren is geen hopeloze zaak, intengendeel. Vergroting van kustdynamiek is op termijn de beste maatregel, waardoor sluffers, natte kwelders, eilandjes en zoutmoerassen ontstaan. De meestbelovende gebieden voor strandplevieren moeten gevrijwaard zijn van verstoring door mensen en vertrapping door vee; zelfs nu is dat vaak nog niet het geval. Educatie van het publiek is daarbij onontbeerlijk. Bij een juiste inzet ervan moet het mogelijk zijn om hier en daar zelfs stranden via zonerings van de recreatie in ruimte en tijd geschikt te maken voor strandplevieren, te beginnen op de Wadden. Aan de strandplevieren zelf zal het niet liggen: deze laten zien dat ze snel kunnen reageren op beschermingsmaatregelen. Zoals een echte pionier betaamt. ●